

Társadalmiasítás: közösségi részvétel és a tizenévesek

A Z generáció bevonása a könyvtárak életébe

BOGNÁRNÉ LOVÁSZ Katalin

A „Z generáció” egyike azon kifejezéseknek, amelyekről mostanában sokat hallhatunk és olvashatunk a médiában. A Z generációhoz tartozók korának meghatározásánál többféle véleménnyel találkozhatunk a szakirodalomban. Néhányan az 1995 után született gyerekekre vonatkoztatják, más elemzőknél azt találjuk, hogy a Z vagy `netgeneráció’ a kilencvenes évek eleje és a 2000-es évek eleje között született fiatalokra vonatkozatható. Marc McCrindle ausztrál kutató tipológiája szerint a Z generáció tagjai az 1995 és 2009 között született gyerekek, tizenévesek és fiatal felnőttek.¹ Ők a mai tíz-tizennyolc évesek, akik már az infotechnológia világába születtek bele és el sem tudják képzelni az internet, mobiltelefon vagy számítógép nélküli világot; ők azok, akik képben vannak a technikai újításokról és gond nélkül kezelik a technika legújabb eszközeit. Ők a „digitális bennszülöttek”, akik egyszerre öt-hat tevékenységet képesek végrehajtani okostelefonjukon, számítógépükön vagy egyéb eszközükön (Facebookoznak, zenét hallgatnak, filmet töltenek le, sms-t írnak és közben még beszél-

getnek is a barátaikkal). Ezzel szemben X generációs szülők (az 1960 és 1979 között születettek) jó, ha ezekből egyszerre két tevékenységet végeznek.² A Z generáció fiataljai az előző generációkhoz képest sokkal kitarulkozóbba, sok mindent megosztanak magukról online, több közösségi oldalon is fenn vannak és folyamatosan kapcsolatban vannak a barátaikkal. Egy másik lényeges jellemzőjük: a zene szeretete. Egy felmérés szerint minden második Z generációs fiatal hétköznaponként három óránál többet tölt zenehallgatással, hétvégén pedig 44%-uk öt óránál is több időt fordít zenehallgatásra.³ Megfigyelhető ennél a korosztálynál az is, hogy a szülőkkel való kapcsolatuk igencsak átalakult: a szülői szigor szinte süket fülekre talál, mert ők inkább egyfajta kompromisszumos megoldásra törekednek. A generáció tagjai már nem „nyaggatják” a szüleiket, hanem felnőttesen tárgyalnak, tudják, mit akarnak elérni, és már 13–14 évesen közlik, hogy ők már nem gyerekek. A probléma csak az, hogy az érzelmi fejlődésük nem tart még ott, hogy valóban felnőttek lehessen őket

tekinteni.⁴ *Tari Annamária* pszichológus, terapeuta felhívja a figyelmet arra, hogy „*a Z generáció lát-szólagos érettsége...ne legyen félrevezető.... Annak ellenére, hogy felnőttesen fogalmaznak, még nagyon is szükségük van szülői védelemre és megértésre.*”⁵ Keresik a követendő mintákat, „*véleményt és értéktételeket sokszor az internet világából merítenek*”, de tudjuk, hogy az internet ellenőrizhetetlen tartalmakkal van tele. A kamaszok és a fiatal felnőttek idejük nagy részét kortársaikkal töltik az iskola falain belül és kívül is. A család meghatározó szerepe helyett az iskolai osztály, csoport válik mérvadóvá, melyhez tartoznak. Azonban a családnak a gyermek mögött ott kell lenni védelmet, biztonságot nyújtó támaszként. „*Az infokommunikációs eszközök elterjedése óta a fiatalok világa alig hasonlítható a korábbi korok fiataljainak életéhez. Átalakul időháztartásuk, családi, iskolai, munkaerő-piaci státusuk, másként osztják be, másra használják szabadidejüket, más az információszerzési és a kommunikációs stratégiájuk, miként átalakul(t) számukra a kapcsolat, a közösség, a szórakozás, a tanulás fogalma is.*”⁷ Ebben a megváltozott technológiai világban, a korábbiaktól eltérő módon szocializált, magát érettebbnek gondoló Z generációs fiataloknak vajon mit tud kínálni a könyvtár?

A Z generáció és a könyvtárak

A 2016-os *Magyar Ifjúság Kutatás** szerint a 15–29 év közötti magyar fiatalok 34–35%-a szokott olvasni a szabadidejében. Ez a korosztály leginkább tévét néz, számítógépezik, internetezik, zenét hallgat és a barátaival beszélget.⁸ Saját bevallásuk szerint e korosztály 2%-a jár hetente könyvtárba, 6%-uk havonta többször, 10%-uk két-három havonta, 18%-uk pedig évente többször. Ami igazán elgondolkodtató tény, hogy 64%-uk ezek szerint sohasem látogat el a könyvtárba.⁹ Ugyanakkor a gondolatmenetet megfordítva, azt is kijelenthetjük, hogy a fiatalok közül a Z generáció tagjainak 36%-a jár valamilyen gyakorisággal könyvtárba. Véleményem szerint ez az a korcsoport – a tanulmányaikhoz szükséges információk beszerzése miatt is –, amely a leggyakrabban látogatja a könyvtárakat.

Amerikai felmérések szerint is ez a korosztály a legaktívabb könyvtárhasználó. Amerikában a 10–18 évesek 70%-a látogatja legalább alkalmanként a

könyvtárat.¹⁰ Egy 2015-ben készült tanulmányban azt is olvashatjuk, hogy a fiatalok mindennapi életében a könyvtárak hagyományos információforrásként szolgáló szerepe háttérbe szorul, mert ezek a fiatalok a könyvtárakat nem a mindennapi információs igényeik kielégítésére használják, hanem inkább közösségépítő és oktatástámogató szerepükért. A tanulmány felhívja a figyelmet arra is, hogy ez nem azt jelenti, hogy a könyvtáraknak le kellene mondaniuk a könyvtári szolgáltatások alapját jelentő információforrások biztosításáról, hanem azt, hogy jobban kell figyelniük a könyvtári szolgáltatások más szempontjaira is: a közösségépítésre, az együttműködésre, a közösségi együttlétekre, és egyre több olyan szolgáltatást kell kínálniuk, amelyek túlmutatnak az állományuk használatán és az olvasáson. A vizsgálat legfigyelemre méltó megállapítása az volt, hogy a tizenévesek úgy gondolnak az iskolai vagy közkönyvtárakra, mint a múlt relikviáira, melyeknek kevés a relevanciájuk az ő technológiával átítatott mindennapi életükben.¹¹ Ezzel a kijelentéssel természetesen vitatkozhatunk, hiszen ma már szinte minden könyvtárnak van saját weboldala, jelen vannak a legfontosabb közösségi oldalakon, ezeken keresztül is kommunikálnak az olvasóikkal, és a legmodernebb technológiai eszközök találhatóak meg náluk. Az amerikai tizenévesek mégsem ezekért szeretik a könyvtárakat, számukra nem ez a könyvtárakban a legfontosabb. Személyes tapasztalataim alapján magam is elmondhatom, hogy nincs ez másként a magyar tizenévesek körében sem. A tizenévesek általában unalmasnak, gyerekesnek és nem különösen vonzó helynek gondolják a könyvtárat. Aztán sokszor kiderül, nem is tudják, hogy milyen szolgáltatásokat kínálnak számukra a könyvtárak. A könyvtárosok – és nem csak Magyarországon¹² – gyakran panaszkodnak arra, hogy a tizenévesek nem a könyvtárhasználat miatt térnek be hozzájuk, inkább az internet és a modern technológia vonzza őket, sokszor túl hangosak és fegyelmezetlenek, és nehéz őket motiválni az olvasásra.

Mit tehet a könyvtár? Hogyan kell átalakítani a könyvtári tereket és szolgáltatásokat és a kommunikációt, hogy megfelelőek legyenek a Z generáció tagjai számára? Miként tudják a könyvtárosok a tizenéveseket bevonni a könyvtárak életébe, és hogyan vehetők rá a fiatalok aktívabb részvételre a könyvtárak kiszélesedő közösségi funkcióiban?

* (http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a4_web.pdf)

Külföldi könyvtáros egyesületek és könyvtárak stratégiai programjai

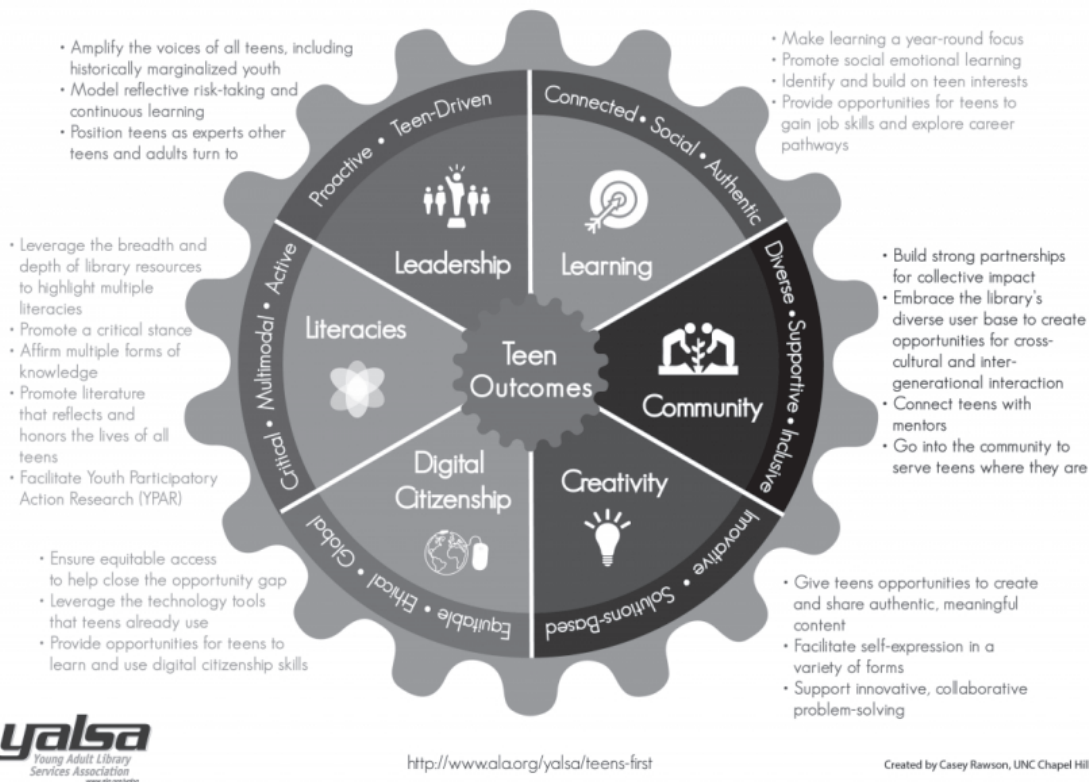
Az angol (CILIP) és amerikai (ALA) könyvtáros egyesület számos stratégiát és programot fogalmazott meg és alapvető kiadványokat adott közre arról, hogyan lehetne partnerré tenni a szolgáltatások és programok alakításában ezt a korosztályt, tehát miként lehetne számukra vonzóvá tenni a könyvtárba járást.

Az IFLA gyermekekkel és fiatal felnőttekkel foglalkozó könyvtárosokat tömörítő szekciója (Libraries for Children and Young Adults) által készített, a fiatalok könyvtári ellátását segítő útmutató szerint először is ki kell dolgozni azokat a folyamatokat, amelyek segítségével a fiatal felnőttek vissza tudnak jelezni a könyvtáraknak a szolgáltatásokkal, az eszközökkel és a programokkal kapcsolatban. Az útmutató javasol-

ja a tizenéves tanácsadói testületek kialakítását (ún. tizenéves „nagykövetek” program kidolgozása). A könyvtáraknak fel kell ismerniük a fiatalokban rejlő erőforrásokat és építeniük kell a lelkesedésükre és ismereteikre a közösség számára tervezett programok megtervezésében és végrehajtásában.¹³

A YALSA¹⁴, az amerikai könyvtárosok egyesületének fiatal felnőttek könyvtári ellátásával foglalkozó könyvtárosokat tömörítő szekciója az alábbi, jól átlátható infografikában ábrázolta, milyen szempontokat kell figyelembe venni, amikor a könyvtárosok újragondolják a tizenéveseknek szóló könyvtári szolgáltatásokat. Visszatérő megállapításuk, hogy csakis a fiatalokkal együtt, őket aktívan bevonva érdemes kialakítani az új szolgáltatásokat és programokat, lehetőséget biztosítva arra, hogy értelmes tartalmakat hozhassanak létre, és hogy a könyvtár támogassa a fiatalok önkifejezésének különböző formáit.¹⁵

REIMAGINED LIBRARY SERVICES FOR AND WITH TEENS

1. ábra

A fiataloknak szóló szolgáltatások újragondolása a tizenévesekkel a tizenévesekért¹⁶

A YALSA tagjai között 2016-ban végzett felmérés szerint a fiatal felnőttekkel foglalkozó könyvtárosok 47,98%-a próbálja folyamatosan feltérképezni, mire van szüksége a közösségnek és ehhez partnereket is keres. Továbbá a könyvtárosok 45,96%-a építi be a fiatalok véleményét szolgáltatásaik kialakításába, újratervezésébe, valamint értékelésébe. A könyvtárosok másik fele azonban nem kéri ki a fiatalok véleményét, illetve nem használja fel a felmérések eredményeit a tervezéshez, ezért a YALSA arra buzdítja tagjait, hogy sokkal erőteljesebben vonják be a tizenéveseket a könyvtár mindennapjaiba.¹⁷ Fókuszcsoporthoz beszélgetések, mélyinterjúk, tizenéves tanácsadói csoportok kialakítása, mind segíthetik a könyvtárosokat abban, hogy jobban megismerjék ennek a korosztálynak az igényeit és elvárásait.

Tizenéveseknek szóló könyvtári terek kialakítása

A vonzó könyvtári fizikai tér kialakítása az egyik legfontosabb eleme annak, hogy a tizenévesek szívesen járjanak a könyvtárba, és több időt is eltöltsenek ott. Mivel a tizenévesek számára az egyik legfontosabb szempont a kortársakkal való együttlét, ezért szá-

mukra az ideális könyvtár ötvözi a városban található „menő” közösségi helyeket: ahol a közösségi élet zajlik, vagyis utcai terek, boltok, mozik, kávézók, kocsmák.¹⁸ Természetesen a könyvtár nem vállalhatja át mindezeket a funkciókat, de kidolgozhatunk olyan ötleteket és szolgáltatásokat, amelyek átvétele segíthet a „tizenéves-barát” környezet kialakításában. Ez azonban nem jelent szinonimát a logikátlan, rendtelennel, a nem praktikussal. Ne hagyjuk, hogy a korosztállyal kapcsolatos feltételezéseink és előítéleteink vezessenek minket a bútorzat, a világítás, padlózat, a feliratok és a digitális eszközök kiválasztásában. A számukra tervezett környezet kialakítása mindenképpen velük együtt történjen, akár előzetes felmérés vagy személyes bevonásuk útján.¹⁹ Phoenixben a közkönyvtár tizenéveseknek szánt terének, a Teen Centralnak²⁰ a tervezésekor 150 fiatalt vontak be a munkába, amelyből húsz-harminc tizenéves rendszeresen találkozott annak érdekében, hogy maguk is kicsit építésszé válva megtervezzék, kialakítsák a számukra is vonzó könyvtári környezetet.²¹ A központi könyvtár 4. emeletén található hatalmas alapterületű „Tinédzser központ” jelmondata „Tizenévesek által tizenévesnek” (By teen, for teens).²²

2. kép

Phoenix Public Library – Teen Central²³

Tizenéveseknek szóló könyvtári szolgáltatások kialakítása

A tizenévesek számára tehát a könyvtárakban elsősorban nem a könyvek jelenléte a vonzó. A könyvtárak so-

káig előnyt élveztek abban, hogy gyors internetelérést biztosítottak használóik számára, de manapság a fiatalok többsége már saját okostelefonján rendelkezik internet-eléréssel. A technológia azonban változik és

egyre több speciális zenei vagy rajzoló, képszerkesztő szoftver jelenik meg, és már 3D nyomtatók is elérhetőek a nagyobb könyvtárakban (tegyük hozzá: elsősorban amerikai könyvtárakban). Ezek az eszközök hívogatóak a fiatalok számára, különösen akkor, ha lehetőségük van az eszközök használatának megtanulására és kreatív használatára. A minneapolis-i közönyvtárban már 2006 óta működnek ún. tinédzser műszaki csapatok (Teen Tech Squad), melyeknek fizetett tizenéves tagjai a könyvtárosok felügyelete mellett saját kortársaikat tanítják meg a legújabb technológiák és eszközök használatára (pl. zeneszerzésre, videókészítésre, képszerkesztésre, rajzolásra, és segítenek az idősebb könyvtárhasználóknak is a mobiltelefonok vagy a táblagépek használatában). A fiatalok által végzett tevékenységek nemcsak a könyvtár közössége számára hasznosak, hanem jó hatással vannak a tizenévesekre is. Ezek a fiatalok a zsebpénz mellett a csoport tagjaként számos olyan készségre is szert tehetnek, amelyek későbbi munkavállalásuk során is jól használhatóak lesznek

(együttműködési készség, magabiztosság, vezetési készség, problémamegoldó készség erősödése stb.), és a közösség megbecsült tagjának érezhetik magukat. A fiatalok fizetését általában adományokból teremtik elő a könyvtárosok. Az adománygyűjtésnél és a műszaki csoportba való tagtoborzásnál is ezeket az előnyöket helyezik a kampány középpontjába.²⁴ A fiatalokat könyvtárosok és számítástechnikai szakemberek készítik fel az ellátandó feladatokra. A Providence Public Libraryban 2014 nyarán kísérleti projekt keretében kezdték el a Teen Tech Squad működtetését. Kilenc fiatal vett részt egy kilenc hetes nyári kurzuson, melynek végére a környék történetéről készítettek közösen egy weboldalt. A diákok együtt dolgoztak a könyvtárosokkal, a helyismereti és helytörténeti szervezetek tagjaival, hogy megtanulják bemutatni a történelmet. Elsajátították azt is, hogyan kell fényképet és videót készíteni, filmet szerkeszteni és hangot vágni, és azt is, hogyan kell kritikusan szemlélni a forrásokat és tárgyilagosan bemutatni az elmúlt évek eseményeit.²⁵

3. kép

*A tizenéveseket a könyvtáros készíti fel a munkára a Providence Public Libraryban*²⁶

Mivel a tizenévesek nagyon szeretik a zenét, a tizenéveseket kiszolgáló legtöbb könyvtár nagy hangsúlyt fektet a zenei állomány építésére, és a fiatalok a könyvtárak honlapjáról ingyenesen is letölthetik kedvenc zenéiket. Számos amerikai könyvtár honlapjáról beiratkozás után elérhető a Freegal²⁷ zene-

letöltő rendszer, amelyen keresztül több millió dal tölthető le ingyen és legálisan. (A zenéhez hasonlóan a könyvtárak honlapjáról a beiratkozott tagok e-könyveket is letölthetnek többféle eszközzel.) A könyvtárak a Z generáció tagjai számára nemcsak a zenehallgatást, hanem a zenekészítést is lehetővé

teszik: eszközöket és továbbképzést biztosítanak számukra. A portlandi közkönyvtár egy online letölthető albumot állított össze azokból a munkából, amelyet a fiatalok a négyhetes kurzus végén készítettek.²⁸ A

fiatalok között vetélkedőt is lehet hirdetni a könyvtár dalának megkomponálására, vagy meg lehet bízni őket egy-egy esemény vagy program zenei aláfestésének elkészítésével.

4. kép

A könyvtáros közreműködésével készül a zene a portlandi könyvtárban²⁹

A kreatív tartalom-előállítás egy másik formája lehet a filmkészítés, amelyhez a könyvtárak eszközöket is biztosítanak a videókamerától kezdve a vágó szoftveken át a zöld háttérű szobáig. Az Allen County Public Libraryban rövid könyvtárnépszerűsítő videó készítésére hívták fel a fiatalokat. Arra biztatták őket, hogy akár a legegyszerűbb eszközökkel, a saját mobil telefonjukkal készítsenek párperces filmeket arról, ők miért szeretnek, vagy miért érdemes könyvtárba járni.³⁰

A Z generáció tagjai közül sokan az elektronikai eszközök bűvöletén túl, szeretnek kézzel készíteni tárgyakat és alkotni. A könyvtárak mind szélesebb körében kezdenek terjedni a különböző alkotóműhelyek (makerspace), amelyek a tizenévesek számára nyújtanak lehetőséget. Egy 2016-ban megjelent cikk tanulsága szerint a tizenévesek nagyon szívesen vesznek részt kreatív kézműves foglalkozásokon, különösen akkor, ha olyan tárgyakat tudnak készíteni, amelyek később az ő igényeiket fogják szolgálni (pl. különleges véleménygyűjtő láda készítése a könyvtár számára stb.). Ezek a foglalkozások jó alkalmat teremtenek

kötetlen, őszinte beszélgetésekhez is, melyek során kiderülhet a fiatalok valódi véleménye a könyvtár programjairól és szolgáltatásairól.³¹

A tizenévesek által készített olvasmányajánlások is mindjobban terjednek és sok külföldi és hazai könyvtár weboldalán láthatók, elérhetőek már. Erre egy kreatív hazai példa a Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ által működtetett Könyvsúgó oldal³². Mivel a fiataloknak sokszor nincsen kedvük vagy idejük hosszabb olvasmány-ajánlásokat írni (és olvasni sem), ezért jó kezdeményezés a michigani Ann Arbor-i közkönyvtár gyakorlata: a fiataloknak az online katalógusban szereplő tételekhez van lehetőségük a könyvekről vagy egyéb dokumentumokról véleményt megfogalmazni. Egy adott dokumentum bibliográfiai adatai mellett olvasható, a kortársak által írt egy-két mondatos vélemény sokat segíthet egy könyv kiválasztásában.³³ Így sokkal jobban érezheti mind a vélemény írója (annotálója), mind a dokumentum kiválasztója, leendő olvasója, hogy a könyvtár fontosnak tartja a véleményüket.

The hunger games
by Collins, Suzanne
There are currently 10 available

Where To Find It
Call number: Teen Fiction / Collins, Suzanne
Westgate call number: Teen Book / Fiction / Apocalyptic & Dystopian / Collins, Suzanne
Available Copies: Downtown Teen, 1st Floor, Malletts Teen, Pittsfield Teen, Traverwood Teen, Westgate Teen Books
→ Show All Copies (0)

Additional Details
In a future North America, where the rulers of Panem maintain control through an annual televised survival competition pitting young people from each of the twelve districts against one another, sixteen-year-old Katniss's skills are put to the test when she voluntarily takes her younger sister's place.

Reviews & Summaries
Library Journal Review
School Library Journal Review
Booklist Review
Publishers Weekly Review
Summary / Annotation
Caption Profile

Community Reviews
The Hunger Games
submitted by [suzanne](#) on August 22, 2017, 12:28 am
The Hunger Games is a very original novel!
awesome
submitted by [kimmerson](#) on August 11, 2017, 9:02 pm
This book is the perfect book I have been looking for a book like this for a long time.
great
submitted by [victoria](#) on July 17, 2017, 9:45 am

5. kép

Az Ann Arbor-i kerületi közkönyvtár katalógusa³⁴

Tizenéves önkéntesek a könyvtárakban

Az Amerikai Egyesült Államokban a középiskolásoknak – hasonlóan magyar kortársaikhoz – kötelező közösségi munkát kell végezniük tanulmányi idejük alatt. Minden közkönyvtár lehetőséget biztosít, sőt nagyon várja a tizenéveseket kisebb munkák elvégzésére. A legtöbben polcokat pakolnak, gyerekprogramok szervezésében és lebonyolításában vesznek részt. Az önkéntesekkel természetesen nemcsak polcrendezést lehet elvégeztetni, hanem olyan munkákba is be lehet őket vonni, amelyben úgy érezhetik, hogy számít a véleményük, amelyben valóban a könyvtári állomány, terek és szolgáltatások alakítói lehetnek. Az USA legtöbb közkönyvtárában már régóta működnek az ún. tizenéves tanácsadói csoportok (Teenage Advisory Group vagy Teen Library Council), amelyek tagjai közvetlen hatással vannak a könyvtár működésére: dokumentumokat javasolnak, népszerűsítési kampányban vehetnek részt, rendezvény ötleteket adnak, és maguk is részt vesznek a programok megtervezésben és lebonyolításban. YALSA wiki oldalán³⁵ találhatjuk a Tizenévesek Tanácsadói Csoportok szócikket³⁶ is, amely szakmai segítséget nyújt a tanácsadói csoportokat működtető könyvtárak számára; hogyan toborozzanak tagokat, milyen rendezvényeket csináljanak, hogyan tudják a fiatalokat érdekelté tenni a tanácsban való részvételre. Mivel wiki oldalról van szó, a bejelentkezett látó-

gatók maguk is szerkeszthetik az oldalt, megosztva másokkal a saját könyvtárak jó gyakorlatait. Vannak azonban olyan könyvtári tevékenységek, amelyekbe a fiatalok bevonását, a feladatok „társadalmiasítását” nehezen tudjuk elképzelni. Ilyen terület talán a költségvetés kérdése is. Az állománybeszerzésre vagy a programokra fordított összeg általában mindig kevés, soha nem elegendő, nyilvánvaló, hogy a tizenévesek is szívesen látnának több új könyvet és izgalmas programokat a könyvtárban. Érdemes kipróbálni, milyen, ha mélyebben bevonjuk őket a költségvetés tervezésébe azzal, hogy pl. a tizenéves tanácsadói csoport vagy könyvtárbarát klub tagjainak rendelkezésére bocsátunk egy adott összeget, amelyből gazdálkodhatnak. Javaslatokat tehetnének könyvek és egyéb dokumentumok beszerzésére, illetve programok szervezésére, előadók meghívására az adott kereten belül. Az általuk kezelt összegről időközönként beszámolnának, de önállóan dönthetnének dokumentumokról és programokról. A fiatalok így jobban beleláthatnának abba, hogy a költségvetés kezelése milyen nehéz feladat, és hogy milyen komoly döntéseket hoznak a könyvtárosok. Bevonásukkal erősödhet a könyvtár és a közösség iránt érzett felelősségük és jobban magukénak érezhetik a könyvtárat.”³⁸

6. kép

*Munkában a tizenéves tanácsadók a Guilford Free Libraryben*³⁷

Összegzés

A könyvtárosoknak érdemes a tizenéveseknek szánt könyvtári terek és szolgáltatások kialakítására rövid és hosszú távú terveket megfogalmazni, melynek alapfeltétele, hogy jobban odafigyeljenek e korosztály véleményére és gondolataira. A Z generáció igényeiről akkor kaphatunk pontos képet, ha őket kérdezzük meg mindezekről (például kérdőíves felmérés formájában). Például egy amerikai közkönyvtárban rendezett művészeti programsorozat után 12–18 éves, eltérő családi hátterű fiatalok voltak be a résztvevők által kitöltött kérdőíves felmérés értékelésébe. A könyvtárosok a fiatalokkal együtt elemezték az adatokat és közösen voltak lekövetkeztetéseket a jövőben tervezendő programokkal kapcsolatban.³⁹

A fiatalok sokszor nem tudják pontosan, mit várhatnak el a könyvtáraktól, és vitathatatlan, hogy sokukban elavult kép él ezekről az intézményekről. A könyvtár és a fiatalok közötti kommunikációban sokkal hangsúlyosabbá kell tenni a könyvtárak hagyományos szolgáltatásain túlmutató lehetőségeket, a modern technológiai eszközök és a közösségi tevékenységek felé fordulást. A fiatalok már összekapcsolták a könyvtárat az olvasással. Ha könyvet szeretnének, elmennek a könyvtárba, most inkább arról kellene meggyőznünk őket, hogy a könyvtárak mennyi minden más is tudnak biztosítani a fiatalok számára a megszokott funkcióikon kívül. A könyvtári kampányok és marketing-akciók keretében inkább a közösségi tevékenységeket kellene hangsúlyozni.

Magyarországon is számtalan jó kezdeményezés található a Z generáció számára nyújtott könyvtári programokra, azonban igen kevés a kifejezetten nekik szánt könyvtári tér. Fontos lenne, hogy a magyar könyvtárosok is megosszák egymással tapasztalataikat, bevált gyakorlataikat a tizenévesek újszerű ellátásával és a fiatalok könyvtári életébe való bevonásával kapcsolatban.

A könyvtárosok feladata az, hogy olyan fizikai és szellemi helyszínt biztosítsanak a Z generáció tagjai számára, ahol együtt lehetnek a kortársaikkal, ahol döntéseket hozhatnak, hallathatják a hangjukat, ahol számít a véleményük, ahol meghallgatják őket és ahol biztonságban érzik magukat. Nem könnyű ezt a korosztály motiválni, de ha olyan szolgáltatásokat nyújtunk számukra, amelyeket valóban igényelnek, amelyekben kreatívak lehetnek és amelyekkel a közösség javát is szolgálhatják, biztosan sokkal lelkebben járnak majd könyvtárba és vesznek részt a programokon.

Nagy a fiatalokkal foglalkozó könyvtárosok felelőssége abban, hogy a Z generáció tagjai szívesen járjanak könyvtárba. Ha a könyvtárak életébe aktívan bevonjuk a fiatalokat, ha társadalmiasítjuk a könyvtári tevékenységeket, ők is megtapasztalhatják a közösségi felelősség, birtoklás, tulajdonosság érzését. Így van a legnagyobb esély arra, hogy felnőtt korukban is aktív könyvtárhasználók és felelősen gondolkozó, a környezetükért tenni akaró állampolgárok legyenek.

Jegyzetek

Az elektronikus források utolsó megtekintése: 2017. szeptember 4.

1. TARI Annamária: Z generáció. Budapest : Tercium, cop. 2011. p. 15. és CRINDLE, Mark: The ABC of the XYZ. 1st Chapter http://mccrindle.com.au/resources/whitepapers/McCrintle-Research_ABC-03_The-Generation-Map_Mark-McCrintle.pdf
2. Vö. TARI Annamária: Z generáció. – Budapest : Tercium, cop. 2011. – 348 [1] p.
3. TARI Annamária: i.m. 165. p.
4. TARI Annamária: i.m.
5. TARI Annamária: i.m. 47. p.
6. TARI Annamária: i.m. 73. p.
7. NAGY Ádám – FAZEKAS Anna: Offline helyett online szabadidő = Médiakutató, 2016. 2. http://www.mediakutato.hu/cikk/2016_02_nyar/03_offline_helyett_online_szabadido.pdf
8. Magyar Ifjúság kutatás 2016. 39. p. http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a4_web.pdf
9. Magyar Ifjúság kutatás 2016. 45. p.
10. AGOSTO, Denise – MAGEE, Rachel – DICKARD, Michael: The teens speak out: What teens in a tech high school really think about libraries...and what you can do to improve their perceptions = Young Adult Library Services, 2015. 2., 7–12. p. (<http://yalsdigital.ala.org/i/502338-vol-13-no-3-spring-2015/8>)
11. AGOSTO, Denise – MAGEE, Rachel – DICKARD, Michael: i.m. 11. p.
12. Reading remixed: New approaches to library services for teenagers. Szerk: DODDS, Ian (https://www.cilip.org.uk/sites/default/files/documents/Reading%20Remixed_0.pdf)
13. IFLA Guidelines for Library Services For Young Adults: <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ya-guidelines2-en.pdf>
14. YALSA – Young Adult Library Services Association, ALA egyik a tizenévesek és a fiatal felnőttek ellátásával foglalkozó könyvtárosok szekciója
15. Teens first: <http://www.ala.org/yalsa/teens-first>
16. A kép forrása: Teens first: <http://www.ala.org/yalsa/teens-first>
17. MILLER, Mary Catherine – MOELLER, Robin A.: Exploring the results of the 2016. YALSA Member Survey = Young Adult Library Service, 2017. 2., 5–7. p. (<http://yalsdigital.ala.org/i/775140-vol-15-no-2-winter-2017/17>)
18. PHIL, Tina: Young people's dream library = Scandinavian Library Quarterly, 2007. 1. (<http://slq.nu/?article=young-peoples-dream-library>)
20. Teen Space and Public Libraries: A YALSA Position Paper: <http://www.ala.org/yalsa/guidelines/teenspaces>
21. Teen Central Phoenix Public Library: <https://www.phoenixpubliclibrary.org/Locations/BurtonBarr/Pages/Teen-Cent>
ral.aspx
22. WORPOLE, Ken: Contemporary Library Architecture: A Planning and Design Guide. Routledge, 2013. 65. p.
23. Teen Central Phoenix Public Library
24. A kép forrása: <https://www.arizonafoothillsmagazine.com/photo-gallery.html?func=detail&id=82716>
25. GENETT, Johannah: Measuring outcomes for teen technology programs = Young Adult Library Service, 2014. 3., 25–28. p.
26. Teen Tech Squad at the Providence Public Library: <http://tech.pplspc.org/TTS2014.html>
27. Freegal Music (<https://freemailmusic.com>)
28. Kép forrása: Teen Tech Squad at the Providence Public library: <http://tech.pplspc.org/TTS2014.html>
29. Freegal = Free+legal azaz ingyenes és legális <https://www.freegalmusic.com/>
30. Make music at the library album. <https://justinthelibrarian.com/category/libraries/make-music-at-the-library-libraries/>
31. Kép forrása: <https://justinthelibrarian.com/category/libraries/make-music-at-the-library-libraries/>
32. ZAJAC, Michał: Children and youth library 2.0. Library services for the net generation. In: Information in e-motion = BOBCATSSS, 2012. Proceedings (https://www.academia.edu/2988262/A_Company_for_the_21st_Century)
33. JENSEN, Karen: Looks like we made it. 11 lessons from a maker space, one year in = School Library Journal, 2016. 11., 38–40. p. (<http://www.slj.com/2016/11/technology/11-lessons-from-a-maker-space%C2%AD%C2%AD-one-year-in/>)
34. Könyvsú-gó hivatalos oldala: <http://konyvsu-go.gykik.hu/>
35. Ann Arbor Public Library OPAC: <http://www.aadl.org/catalog>
36. Kép forrása: <http://www.aadl.org/catalog>
37. A YALSA wikioldala: http://wikis.ala.org/yalsa/index.php/Main_Page
38. YALSA Teen Advisory Group http://wikis.ala.org/yalsa/index.php/Teen_Advisory_Groups
39. Kép forrása: <https://www.guilfordfreelibrary.org/teens/volunteers/>
40. Az angol szaksajtóban a szerzők az 'ownership' kifejezést használják.
41. BARNISKIS, Shannon Crawford: Embedded, participatory research: Creating a grounded theory with teenagers = Evidence Based Library and Information Practice, 2013. 8., 47–58 p.